

WHAKAMAHARA KI TOKAANU.

Na Manihera Tumatahi.

NO te tau 1847 ka tonoa mai e te Wairua a Te Manihera raua ko Kereopa, no Ngati Ruanui ki Taranaki, hei kawae mai i te Rongopai ki roto o Taupo. I haerea e raua nga tahataha o Taupo, me te manaaki hoki a nga tangata i a raua. No te taenga ki Tokaanu, ka kohurutia e nga Maori e noho ana i roto i te pouritanga. A na nga mea e noho ana i roto i te maramatanga i tanu ki Te Waiariki. No te 20 o Aperira, 1921, ka whakapiria e te Pihopa o Waiapu tetahi kohatu parahihe hei whakamaharatanga mo ana tangata ki roto i te whare-karakia o Tokaanu.

I te 1855 ka tonoa mai a Rev. Tamati H. Kerehi hei kaikau-whau mo te Rongopai ki roto o Taupo. Kua noho nga Maori i tetahi wahi marama i tenei wa. A he kaha tana mahi, me nga painga i puta mai i ana mahi, a he tokomaha hoki tana whanau kei Taupo inaianei.

No te 24 o Maehe, 1924, ka whakapiria e Atirikona Tiatitana tetahi kohatu parahihe hei whakamahara mo Te Kerehi raua ko tona hoa wahine, ki roto i te whare-karakia i Tokaanu. Tetahi rangi nui tenei, i whakanuia e Ngati Tuwharetoa, me tana whanau ano hoki. Ka whia ra nga whare-karakia Maori ka whiwhi i enei tu Kohatu?

WAIPUKE KI HERETAUNGA.

NO te 11 o nga ra o Maehe ka puta tetahi waipuke nui ki nga takiwa o Heretaunga. I ohorete tonu te putanga o tenei waipuke. Kaore i tino nui rawa te ua ki Heretaunga, engari i maringi mai te ua i uta. E kiiia ana e nga mea i kite, ko taua ua kaore i penei me te pata ua nei, engari i rite ki te awa e maringi iho ana i te rangi. E ki ana nga pakeha he "cloud-burst," ara i pakaru tonu iho te wai o nga kapua.

Ko nga kainga i kaha rawa te mate ko Moteo, ko Tangoio, ko Petane, ko Te Kohupatiki, me Wharerangi. Ko te mate nui ko te rironga katoatanga o nga kai mo te tau, ara te kai nui a te Maori te taewa.

Ko nga mate enei o etahi o nga kainga:—

TE KOHUPATIKI:—Ko nga kai o te whenua, taewa, kaanga, paukena, kua pirau i te ngaronga i te wai. Ko nga kau kotahi tekau me etahi hoiho me etahi hipi kua toremi.

I MOTEO.—Ko nga kai katoa kua mate. Ko nga hipi 320 me nga reme a Akuhata Aporo kua riro i te waipuke. Ko nga taiapa riro katoa. Ko te kainga o Paora Kurupo ngaro katoa i te paru o te waipuke, me ana taiapa hinga katoa.

Haere ana te wai i roto i nga whare katoa o Moteo. E ki ana a Nepata tana kitenga i te wai kua rua putu te hohonu i roto i o ratou whare, me ana kai me nga taonga e haria ana e te wai, kua titiro iho ia ki a ia tonu, ano kua wehe ke tona wairua i tona tinana.